

**FREEDOM
BANK**

**"Фридом Банк Қазақстан" АҚ-дағы
адам құқықтары, әртүрлілігі және
инклюзивтілігі жөніндегі саясат**

1 тарау. Жалпы ережелер

"Фридом Банк Қазақстан" АҚ-дағы адам құқықтары, әртүрлілігі және инклюзивтілігі жөніндегі саясат (бұдан әрі-саясат) "Фридом Банк Қазақстан" АҚ – ның (бұдан әрі-Банк) адам құқықтарын сақтауға, әртүрлілік пен инклюзивтілікке көзқарасын қалыптастыру мақсатында әзірленді.

Банк мынадай халықаралық стандарттар мен құжаттарда, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес баяндалған қағидаттарды мойындайды:

- **Universal Declaration of Human Rights** (БҰҰ-ның адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы);
- **International Labor Organization (ILO) Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work** (Халықаралық еңбек ұйымының (ХЕҰ) еңбек саласындағы негізгі қағидаттар мен құқықтар туралы декларациясы);
- **Қазақстан Республикасының Еңбек кодексі.**

Осы саясаттың мақсаты банктің қызметін жүзеге асырудың барлық кезеңдерінде адам құқықтарының сақталуын қамтамасыз етуге, банктің барлық қызметкерлері, олардың шығу тегіне немесе бірегейлігіне қарамастан, өздерін құнды сезінетін және табысқа жету үшін тең мүмкіндіктер алатын жұмыс ортасын құруға бағытталған жұмыс орнында әртүрлілік пен инклюзивтілікті қолдануға Банктің көзқарасын сипаттау болып табылады. Банк адам құқықтары үшін қолайсыз салдардың алдын алуға және егер олар орын алса, мұндай әсердің салдарын жоюға тырысады.

1 тарау. Жалпы ережелер

Осы саясаттың қағидаттарын банк қызметкерлері мен мүдделі тараптар арасындағы өзара қарым-қатынастарға, әлеуметтік мәселелер мен персоналды басқару мәселелеріне байланысты басқа да саясаттар мен рәсімдерді әзірлеу кезінде ескеру ұсынылады.

Саясат Банк пен мүдделі тараптар, оның ішінде жұмыскерлер, клиенттер, іскери серіктестер, жергілікті қоғамдастықтар және банк қызметі әсер ететін өзге де тұлғалар арасындағы қатынастарға қолданылады.

Бұл саясатты этика және іскерлік мінез-құлық Кодексімен, сондай-ақ банктің орнықты дамуына байланысты Банктің басқа да саясаттары мен рәсімдерімен бірге қарау керек.

Осы саясат Банктің барлық қызметкерлеріне қолданылады.

Бұл саясат Банктің адам құқықтары, әртүрлілігі және инклюзия мәселелеріне көзқарасын айқындайтын жалпыға қолжетімді құжат болып табылады.

2 тарау. Қолданылатын ұғымдар мен қысқартулар

Бұл саясатта келесі ұғымдар мен қысқартулар қолданылады:

- **Банк** – "Фридом Банк Қазақстан" АҚ;
- **ІНҚ** – Банктің ішкі нормативтік құжаттары;
- **Гендер** – өмірдің барлық салаларында көрінетін ерлер мен әйелдер арасындағы қарым-қатынастың әлеуметтік аспектісі;
- **Кемсітушілік** – бұл белгілі бір сипаттамаларға негізделген жеке адамдарға немесе топтарға негізсіз қысым көрсету;
- **Мүдделі тараптар** – банк қызметіне әртүрлі дәрежеде тартылған, банк қызметінің нәтижелеріне әсер ететін және/немесе Банк тарапынан өз шешімдері мен қызметіне ықпал ететін жеке және заңды тұлғалар немесе тұлғалар топтары;
- **Жергілікті қоғамдастық, Қоғам** – жергілікті қоғамдастық, қоғам деп жергілікті маңызы бар мәселелерді шешуде ортақ мүдделермен біріктірілген Муниципалитет аумағында тұратын халық түсініледі, мысалы кәсіподақтар;
- **Әртүрлілік** – бұл гендерлік және этникалық тегіне, жасына, физикалық, мәдени және басқа да ерекшеліктеріне қарамастан қоғамның барлық топтарына тең мүмкіндіктер берудің әлеуметтік стратегиясы;

2 тарау. Қолданылатын ұғымдар мен қысқартулар

- **Біріккен Ұлттар Ұйымы (БҰҰ)** – Мақсаты халықаралық бейбітшілік пен қауіпсіздікті қолдау және нығайту, сондай-ақ мемлекеттер арасындағы ынтымақтастықты дамыту болып табылатын халықаралық ұйым;
- **Инклюзивтілік** – басқа жағдайда оларды ала алмайтын адамдар үшін тең мүмкіндіктер мен ресурстарды ұсыну саясаты;
- **Адам құқықтары** – әрбір жеке адамның абыройы мен бостандығын қорғауды қамтамасыз ететін ережелер;
- **Дербес деректер** – электрондық, қағаз және (немесе) өзге де материалдық жеткізгіште тіркелген, олардың негізінде айқындалатын Дербес деректер субъектісіне жататын мәліметтер;
- **Тең құқықтар** – мемлекет кепілдік берген, Қазақстан Республикасының Конституциясы мен заңдарында бекітілген, ерлер мен әйелдер үшін азаматтық, саяси, экономикалық, әлеуметтік, мәдени және басқа да құқықтарды жүзеге асыру құқығы;

2 тарау. Қолданылатын ұғымдар мен қысқартулар

- **Тең мүмкіндіктер** – құқықтар теңдігіне нақты қол жеткізу үшін қажетті құралдар мен шарттар жүйесі;
- **Банк Қызметкері** – "Банк Фридом Қазақстан" АҚ-мен еңбек қатынастарында тұрған қызметкер;
- **Environmental, Social, and Corporate Governance (ESG)** – экологиялық, әлеуметтік және корпоративтік басқару компанияға немесе бизнеске инвестициялардың тұрақтылығы мен әлеуметтік әсерін бағалаудың үш орталық факторын білдіреді.

Осы Саясатта қолданылатын өзге де ұғымдар мен қысқартулар ІНҚ-де бекітілген мәнге сәйкес, ал олар болмаған кезде Қазақстан Республикасының заңнамасында бекітілген немесе халықаралық банк практикасында қабылданған мәнге сәйкес пайдаланылады.

3 тарау. Негізгі принциптер

Банк адам құқықтарын қорғау мен құрметтеудің маңыздылығын, өз қызметінде және клиенттермен, қызметкерлермен, іскери серіктестермен және жалпы қоғаммен өзара әрекеттесудегі әртүрлілік пен инклюзияны мойындайды.

Банк өз қызметін жүзеге асыру кезінде адам құқықтары, әртүрлілік және инклюзивтілік жөніндегі негізгі қағидаттарды ұстанады, олар мынадай тармақтарда келтірілген:

- **адам құқықтарын құрметтеу,** банк қызметі шеңберінде адам құқықтарының кез келген бұзылуының алдын алу мен жоюды қоса алғанда және барлық операциялар мен іскерлік қатынастар шеңберінде адам құқықтарын құрметтеуге және қолдауға ұмтылуда;
- **Банктің барлық қызметкерлері мен клиенттері үшін тең мүмкіндіктерді қамтамасыз ету,** олардың нәсіліне, жынысына, дініне, ұлтына, жасына, мүгедектігіне, жыныстық бағдарына, жеке басына немесе басқа белгілеріне қарамастан. Банк кемсітушіліктің кез келген түріне қарсы тұрады және әділ жұмыс ортасы мен қарым қатынастарға ықпал етеді;
- **қызметкерлердің құқықтарын қорғау, қауіпсіз және әділ еңбек жағдайларына кепілдік беру, бірлестік және Ұжымдық келіссөздер құқықтарын құрметтеу;**
- **Банк балалар еңбегі мен мәжбүрлі еңбектің барлық түрлеріне қарсы;**

3 тарау. Негізгі принциптер

- **экологиялық жауапкершілік**, жергілікті қауымдастықтардың экологиялық құқықтарын бұзбайтын жобаларды қолдауды қоса алғанда, өз қызметіндегі экологиялық аспектілерді есепке алу;
- **мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл**, адам құқықтарының сақталуын қамтамасыз ету үшін клиенттермен, банк қызметкерлерімен, қауымдастықтармен және басқа да мүдделі тараптармен диалог;
- шағымдар механизмі, **шағымдар берудің** және адам құқықтарының бұзылуын әділ қараудың **тиімді тетіктерін ұсыну**;
- **Банк құпия ақпаратты қорғау, құпия ақпаратты жоғалтудың, заңсыз пайдаланудың және таратудың алдын алу жөніндегі шараларды**: коммерциялық құпияға, банк құпиясына, дербес деректерге қатысты мәліметтерді қамтамасыз етеді;
- **Банк мүмкіндігі шектеулі адамдарға олардың ұтқырлығын жеңілдететін құралдар, Құрылғылар мен ассистивтік технологиялар, сондай-ақ жайлы және тең жағдай жасау үшін көмектің басқа да түрлері туралы қолжетімді ақпарат береді.**

4 тарау. Банк қызметкерлеріне қатысты Банктің міндеттемелері

Банк қызметкерлеріне қатысты саясат әділ, қауіпсіз және лайықты еңбек жағдайларын қамтамасыз етуге бағытталған көптеген аспектілерді қамтиды.

Банк өз қызметкерлеріне қатысты сақтауға міндеттенетін негізгі құқықтар:

- **Кемсітушіліктің болмауы:** Банк қызметкерлерді нәсіліне, жынысына, жасына, дініне, ұлтына, мүгедектігіне, бағдарына, отбасылық жағдайына және/немесе басқа да сипаттамаларына байланысты кемсітушілік жоқ ортамен қамтамасыз етеді;
- **Әртүрлілік пен инклюзия құқығы:** Банк барлық жұмысшылар, олардың шығу тегіне немесе жеке басына қарамастан, өздерін құнды сезінетін және табысқа жету үшін тең мүмкіндіктерге ие болатын жұмыс ортасын құруды қамтамасыз етеді. Банкте жұмысқа қабылдау процесінде біржақтылық болмауы керек, бұл Банктің жұмысқа үміткерлерді бағалау және жалдау тәсіліндегі субъективтілікті жояды, олардың арасында әділ салыстыруға мүмкіндік береді;
- **Лайықты жалақы алу құқығы:** Банк жұмыс аймағы, жұмысшылардың тәжірибесі және лауазымдық міндеттері сияқты факторларды ескере отырып, лайықты жалақыны қамтамасыз етеді. Қызметкерлердің жалақысы әділ және ең төменгі жалақы туралы заңнамаға сәйкес болуы керек;
- **Қауіпсіз және салауатты еңбек жағдайларына құқық:** Банк өз қызметкерлеріне қауіпсіз жұмыс ортасын ұсынады, жұмысқа байланысты жарақаттар мен аурулардың алдын алады және еңбекті қорғау стандарттарын сақтайды;

4 тарау. Банк қызметкерлеріне қатысты Банктің міндеттемелері

- **Бірлестік бостандығы және Ұжымдық келіссөздер құқығы:** жұмыскерлер Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес жұмыс берушімен ұжымдық келіссөздер құруға және/немесе жүргізуге құқылы;
- **Демалыс және демалыс құқығы:** күнделікті жұмыс (жұмыс ауысымы) ішінде қызметкерге демалу және тамақтану үшін 1 (бір) сағат үзіліс беріледі, бес күндік жұмыс аптасы кезінде демалыс күндері сенбі, жексенбі, сондай-ақ мереке күндері, Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген өзге де жұмыс істемейтін күндер болып есептеледі, ауысымдық жұмыс режимі кезінде үзіліс пен демалыс күндері жұмыс уақытын жиынтық есепке ала отырып, Банк кестесімен белгілейді. Сондай-ақ қызметкерлерге Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне сәйкес жыл сайынғы негізгі ақы төленетін еңбек демалысы/ жыл сайынғы ақы төленетін қосымша еңбек демалысы беріледі;
- **Дербес деректердің құпиялылығы мен қорғалу құқығы:** Банк өз қызметкерлерінің жеке деректерін қорғайды, оларды Қазақстан Республикасының заңнамасы шеңберінде және қызметкерлердің келісімімен ғана пайдаланады. Банк әрбір қызметкердің жеке өмірге қол сұғылмаушылық құқығын құрметтейді және Қазақстан Республикасының деректердің құпиялылығы туралы қолданыстағы заңнамасының барлық нормалары мен талаптарын сақтайды;
- **Қызметкерді заңсыз айыру арқылы келтірілген еңбек ету мүмкіндігін қорғау құқығы:** банк қызметкерлерімен еңбек шартын бұзу Қазақстан Республикасы Еңбек заңнамасының және Банктің ІНҚ талаптарына сәйкес жүзеге асырылады;

4 тарау. Банк қызметкерлеріне қатысты Банктің міндеттемелері

- **Кәсіби даму және оқыту құқығы:** банк қызметкерлері өздерінің кәсіби дағдыларын қолдау және жетілдіру үшін оқыту мен дамуға қол жеткізуі керек. Банк оңтайлы жағдайлар жасауға ұмтылады және оқыту кәсіби мақсаттарға жету үшін тиімді және практикалық болған жағдайда қызметкерлерді оқыту мен дамытуға инвестиция салады. Банкте білімді сақтау және беру персоналды дамытудың маңызды факторы болып табылады;
- **Қудалау мен зорлық-зомбылықтан қорғау құқығы:** Банк жұмыс орнындағы зорлық-зомбылық пен қудалаудың кез келген түрін, зорлық-зомбылық қаупін, жыныстық немесе нәсілдік қудалауды, қорқытуды, ауызша қорлауды айыптайды;
- **Балалар еңбегі:** Банк кәмелетке толмағандарды олардың денсаулығы мен адамгершілік дамуына зиян келтіруі мүмкін жұмыстарға тартуға тыйым салуды қоса алғанда, ұлттық және халықаралық еңбек құқығында көзделген талаптар мен шектеулерді қатаң сақтайды.

Осы құқықтарды сақтау әділ, этикалық және өнімді жұмыс ортасын құруға ықпал етеді, бұл өз кезегінде Банк қызметкерлерінің қанағаттануын арттырады, айналымды азайтады және Банктің жалпы беделін жақсартады.

4 тарау. Банк қызметкерлеріне қатысты Банктің міндеттемелері

Банктің клиенттерге және Банктің іскери серіктестеріне қатысты Адам құқықтары жөніндегі міндеттемелері мынадай негізгі аспектілерді қамтиды:

- **Жауапты серіктестік:** Банк адам құқықтарын сақтауға деген міндеттемелерімен бөлісетін іскери серіктестер мен контрагенттерді таңдауы керек. Бұған жеткізу тізбегіндегі және іскерлік келісімдер жасасу кезіндегі адам құқықтарының бұзылу тәуекелдерін бағалау кіреді.
- **Халықаралық стандарттарды сақтау:** Банк өз қызметінде БҰҰ-ның Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясы сияқты халықаралық стандарттарды ескереді және серіктестерінен де солай күтеді.
- **Тиісті тексеру:** банк адам құқықтарын бұзу тәуекелдерін анықтау және алдын алу мақсатында серіктестеріне тексеру жүргізуге құқылы.
- **Шағым беру тетіктері:** клиенттер немесе серіктестер тарапынан адам құқықтарының бұзылуы анықталған жағдайда salem@freedombank.kz электрондық пошта арқылы шағым беру тетіктерінің қолжетімділігін қамтамасыз ету.
- **Ашықтық және есептілік:** Адам құқықтары саласындағы анықталған бұзушылықтарды жою бойынша жүргізілген тексерулер мен қабылданған шаралар туралы ақпаратты қоса алғанда, банк қызметіндегі адам құқықтарының аспектілерін қамтитын орнықты даму туралы қаржылық емес есепті жыл сайын жариялау.
- **Этика және құрмет:** жоғары этикалық стандарттарды сақтай отырып, жергілікті әдет-ғұрыптар мен мәдениетке және жалпы қоғамға құрметпен бизнес жүргізу.

6 тарау. Банктің қоғамға қатысты міндеттемелері

Банктің жергілікті қоғамдастыққа қатысты Адам құқықтары жөніндегі міндеттемелері келесі негізгі аспектілерді қамтиды:

- **Жергілікті қауымдастықтардың және жалпы қоғамның құқықтарын құрметтеу:** Банк жергілікті қауымдастықтардың құқықтарын, соның ішінде жер, ресурстар және мәдени мұра құқықтарын құрметтейді. Бұл әсіресе инфрақұрылым салу немесе табиғи ресурстарды игеру сияқты ірі жобаларды жүзеге асыруда өте маңызды; Банк адам құқықтарын бұзатын кез-келген әрекетті құптамай, қоғамның әділ, ашық, адал көзқарасын құрметтейді және басшылыққа алады.
- **Әлеуметтік инвестициялар және даму:** Банк қоғамның әлеуметтік және экономикалық дамуына инвестиция салуға міндеттенеді. Бұған жұмыс орындарын құру, білім беру мен денсаулық сақтауды қолдау және өмір сүру сапасын жақсартуға бағытталған басқа бастамалар кіруі мүмкін.

7 тарау. Ішкі саясатты бұзу туралы есеп беру

Банк ішкі мүдделі тараптардан өтініштер мен шағымдарды беру, қарау тетігін әзірледі, ол арқылы әрбір адам адам құқықтарының бұзылуына қатысты өз алаңдаушылықтары туралы хабарлай алады.

Осы саясаттың принциптері мен ережелері немесе қолданыстағы заңнаманың талаптары бұзылады деп сенуге негіз бар немесе белгілі болған банк қызметкерлері Қаржылық Тәуекелдер Департаментінің ESG Басқармасына esg_mgt@bankffin.kz электрондық пошта арқылы хабарлауы керек.

Банк саясат қолданылатын, бұзушылық туралы адал хабарлаған, тергеу жүргізуге жәрдемдескен, саясаттың қағидаттарына немесе талаптарына қайшы келетін қызметке қатысудан бас тартқан адамдарға қатысты қудалаудың кез келген нысандарына (ықпал ету шараларына) тыйым салады.

Саясат қолданылатын және **оның талаптарын бұзған** кез келген адамға аталған шарттар мен қолданыстағы заңнаманың ережелеріне сәйкес **шарттар бұзылғанға дейін ықпал ету шаралары қолданылуы мүмкін.**

Барлық өтініштер қаралуға, тергеу жүргізуге және қажет болған жағдайда жағдайды шешу үшін шаралар қабылдауға жатады.

8 тарау. Саясаттың қағидаттары мен тәсілдерін орындау тетігі

Саясаттың орындалуын қамтамасыз ету үшін хабардарлық деңгейін үнемі қадағалап отыру және қабылданған шаралардың тиімділігін бағалау қажет. Бұл әрекеттер проблемаларды анықтауға және оларды шешудің стратегияларын жасауға көмектеседі.

Мониторинг пен бағалаудың негізгі мақсаттары:

- банк қызметкерлері мен мүдделі тараптардың адам құқықтары туралы ағымдағы хабардарлық деңгейін бағалау;
- адам құқықтары саласындағы қолданыстағы саясат пен рәсімдердің тиімділігін талдау;
- саясатты жақсарту үшін ұсыныстар әзірлеу.

Қаржылық Тәуекелдер Департаментінің ESG Басқармасы қызметкерлерді саясатқа, оның принциптері мен тәсілдеріне қатысты міндетті түрде таныстыруды және тұрақты оқытуды ұйымдастырады.

8 тарау. Саясаттың қағидаттары мен тәсілдерін орындау тетігі

Қаржылық Тәуекелдер Департаментінің ESG Басқармасы адам құқықтары саласындағы хабардарлықты тиімді бақылау және бағалау үшін жауап береді. Саясат шеңберінде ESG Басқармасының негізгі міндеттеріне мыналар жатады:

- **банктің қызметкерлері арасында сұрақ-жауап/сауалнама ұйымдастыру және жүргізу** саясатты түсіну және хабардарлық деңгейін анықтау үшін жылына кемінде 2 (екі) рет жүргізіледі;
- саясаттың хабардарлығы мен түсіну деңгейін анықтау үшін **мүдделі тараптардың сауалнамаларын іріктеп жүргізу** ESG Басқармасының қалауы бойынша жүргізілетін міндетті процесс емес, жүйелі түрде ұйымдастырылған және мақсатты тәжірибе болып табылады;
- **оқиғаларды есепке алу және талдау жүргізу.**

Осы Саясаттың хабардарлығын тиімді мониторингілеу және бағалау олардың сақталуын қамтамасыз етудің және Банктің Адам құқықтары саласындағы қағидаттары мен тәсілдерін жақсартудың негізгі элементтері болып табылады. Осы іс-шараларды жүйелі түрде өткізу Банктің барлық қызметкерлері үшін неғұрлым әділ және қауіпсіз жұмыс ортасын құруға ықпал етеді.

9 тарау. Жауапкершілік

Банктің барлық қызметкерлері осы Саясаттың ережелерін қатаң сақтауға тиіс және оларды бұзғаны үшін Қазақстан Республикасының заңнамасына және Банктің ІНҚ-не сәйкес жауапты болады.

Банк қызметкерлері лауазымдық міндеттерін орындау кезінде жасалған кез келген тиісінше емес немесе құқыққа қайшы әрекеттер үшін жауап береді.

Осы саясаттың талаптарын орындамау/тиісінше орындамау Қазақстан Республикасының еңбек заңнамасында және Банктің ІНҚ-де көзделген тәртіппен кінәлі адамдарды тәртіптік немесе өзге де жауаптылыққа тарта отырып, банк қызметкерлерінің өз лауазымдық немесе өзге де міндеттерін орындамауы/тиісінше орындамауы ретінде қаралады.

10 тарау. Қорытынды ережелер

Бұл Саясат қажеттілігіне қарай қолданылатын стандарттар мен практикалардың өзектілігі мен сәйкестігі тұрғысынан қайта қаралатын болады.

Осы Саясатта көрсетілмеген барлық мәселелер бойынша Банк Қазақстан Республикасының заңнамасын және Банктің ІНҚ-ні басшылыққа алады.